МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено
На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____
проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни «Диференціальна психологія», що викладається в межах ОПП «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 053 «Психологія» 2021 рік вступу

Львів 2021

Назва курсу	Диференціальна психологія
Адреса викладання курсу	вул. Коперника, 3, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	кафедра психології філософського факультету
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 соціальні та поведінкові науки, 053 психологія
Викладачі курсу	Чолій Софія Мирославівна, доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук
Контактна інформація викладачів	ел. пошта sofiya.choliy@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	В день проведення лекційних/практичних занять та згідно з розкладом консультацій на 2 семестр 2021/2022 навчального року
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про курс	Дисципліна «Диференціальна психологія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 053 Психологія для освітньої програми «Психологія», яка викладається в 2 семестрі бакалаврату в обсязі 90 годин, 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS) .
Коротка анотація курсу	Курс «Диференціальна психологія» має теоретико-прикладний характер, покликаний виробити у студентів розуміння базових психологічних властивостей особистості та специфіки їх прояву у кожної людини як важливий етап підготовки психолога-дослідника для розуміння закономірностей проявів тих чи інших психологічних феноменів на індивідуальному та груповому рівні, осмислення та пояснення їх механізмів, прогнозування динаміки цих явищ тощо та психолога-практика у контексті усвідомлення неповторності кожної особистості, здатності встановлення контакту із нею з урахуванням індивідуальних якостей та вибору найефективнішої стратегії організації психологічної допомоги їй.
Мета та цілі курсу	***Мета*** *курсу* - засвоїти сучасні уявлення про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, ознайомитися з класичними та новітніми їх класифікаціями. Отримані під час вивчення курсу знання, практичні вміння та навички сприятимуть фаховій підготовці майбутнього психолога до роботи з людьми в будь-якій сфері психологічної діяльності.
Література для вивчення дисципліни	**Базова** 1. Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2. Ахвердова О. А. Дифференциальная психология: теоретические и прикладне аспекты исследования интегральной индивидуальности / О. А. Ахвердова, Н. Н. Волоскова, Т. В. Белах. – СПб.: Речь, 2004. – 168 с. 3. Гуревич К. М. Дифференциальная психология и психодиагностика: избранные труды / К. М. Гуревич. – СПб.: Питер, 2008. – 335 с.

4. Дерманова И.Б. Дифференциальная психология. – М.: Академия, 2014. – 192 с.
5. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с.
6. Карапетрова О.В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапетрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216
7. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с.
8. Мазяр О.В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с.
9. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология / С. К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2003. – 280 с.
10. Палій А. А. Диференціальна психологія / А. А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 429 с.
11. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. — К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. — 136 с.
12. Guo, A., Ma, J., Tan, S. *et al.* From affect, behavior, and cognition to personality: an integrated personal character model for individual-like intelligent artifacts. *World Wide Web* 23, 1217–1239 (2020). https://doi.org/10.1007/s11280-019-00713-w
13. Taciano L. Milfont (2021) The differential psychology of environmental protection/exploitation (*La psicología diferencial de la protección/explotación medioambiental*), PsyEcology, 12:3, 398-427, DOI: 10.1080/21711976.2021.1954394

Допоміжна література

14. Гарднер Г. Структура разума. Теория множественного интелекта. – Вильямс, 2018. – 512 с.
15. Голубева Э. А. Способности. Личность. Индивидуальность / Э. А. Голубева. – Дубна: Феникс, 2005. – 512 с.
16. Ґоулмен Д. Емоційний інтелект. – К.: Віват, 2018. – 512 с.
17. Егорова М. С. Психология индивидуальных различий / М. С. Егорова. – М.: Планета детей, 1997. – 327 с.
18. Заболотна, Н. Когнітивний стиль «гнучкість-ригідність пізнавального контролю» в структурі стильової організації інтелектуальної діяльності студентів // Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології". – 2015. - (30). https://doi.org/10.32626/2227-6246.2015-30.%p
19. Ильин Е. П. Дифференциальная психофизиология / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 464 с.
20. Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе / Перевод с английского М. Глущенко. – М.: Класс, 1998. – 480 с.
21. Мандель, Б.Р. Психогенетика : иллюстрированное учебное пособие / Б.Р. Мандель. - М. : Директ- Медиа, 2014. - 322 с.

22. Небылицин В. Д. Проблемы психологии индивидуальности: Избр. психол. тр. / В. Д. Небылицин. – М.: Моск. психол.-соц. ин-т, 2000. – 682 с.
23. Психология одаренности детей и подростков / Под ред. Н. С. Лейтеса. – М.: Академия, 1996. – 416 с.
24. Русалов В.Н. Опросник структуры темперамента / В. М. Русалов. – М.: Смысл, 1992. – 37 с.
25. Русалов В. М. Психология и психофизиология индивидуальных различий: некоторые итоги и ближайшие задачи системных исследований // Психологический журнал. – 1991. – Т. 12, № 5. – С. 3-16.
26. Теплов Б. М. Психология и психофизиология индивидуальных различий: Избр. психол. тр. / Б. М. Теплов – М. : Издательство МПСИ, 2004. – 639 с.
27. Штерн В. Дифференциальная психология и ее методические основы / В. Штерн. – М.: Наука, 1998. – 335 с.
28. Юнг К.- Г. Психологические типы / Перевод с немецкого С. Лорие. – М.: Университетская книга: ООО "Фирма-издательство АСТ", 1998. – 716 с.
29. Berthet V. The Measurement of Individual Differences in Cognitive Biases: A Review and Improvement // Front. Psychol., 18 February 2021 | https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.63017
30. Buss A., Plomin R. Temperament. Early developing personality traits. – London-New York : Psychology press, 2015 – 196 p.
31. Chamorro-Premuzic T., Furnham A. Intellectual Competence and the Intelligent Personality: A Third Way in Differential Psychology // Review of General Psychology. 2006. – Vol. 10, No. 3. – P. 251–267
32. De Ribaupierre, Anik, and Thierry Lecerf. Intelligence and Cognitive Development: Three Sides of the Same Coin // Journal of Intelligence. – 2017. – Vol. 5, no. 2: 14. https://doi.org/10.3390/jintelligence5020014
33. Dygert, S. K. C., & Jarosz, A. F. (2020). Individual differences in creative cognition. *Journal of Experimental Psychology: General, 149*(7), 1249–1274. https://doi.org/10.1037/xge0000713
34. Marsh T., Boag S. Evolutionary and differential psychology: conceptual conflict and the path to integration. – 2013. – Vol.4. – P.1-15
35. Messick S. The metter of style : Manifestations of personality in cognition, learning and teaching. – 1993 .- 45 p.
36. Revelle W., Wilt J., Condon D.M. Individual Differences and Differential Psychology: A brief history and prospect // The Wiley-Blackwell Handbook of Individual Differences Tomas Chamorro-Premuzic, Adrian Furnham and Sophie von Stumm (Eds.). – 2011. – P.1-38
37. Rothbart M. Development of individual differences in temperament // In M.E. Lamb, A.L.Brown Advances in developmental psychology: Vol.1. – 1981. – P. 37-86.
38. Rusalov V. Functional systems theory and the activity-specific approach in psychological taxonomies. Phil. Trans. R. Soc. B 373. – 2017. - . http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2017.0166
39. Skeide MA, Wehrmann K, Emami Z, Kirsten H, Hartmann AM, Rujescu D, et al. (2020) Neurobiological origins of individual differences in

	mathematical ability // PLoS Biol 18(10): e3000871. https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000871
Обсяг курсу	90 годин, з них 30 годин аудиторних занять. З них: 14 годин лекційних та 16 годин практичних занять. 60 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	***Курс призначений формувати у студентів такі загальні компетентності:*** ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК9 Здатність працювати в команді. ***До спеціальних компетентностей, що розвиваються при вивченні курсу відносяться:*** СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ***Програмними результатами навчання курсу є:*** ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

	ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження. ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців. ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи ґендерно-вікові відмінності. ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
Ключові слова	Індивідуальні відмінності, індивідуальність, темперамент, характер, здібності, стиль поведінки
Формат курсу	Очний
Теми	**ДОДАТОК (схема курсу)**
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: модульні тести, усне опитування, перевірка індивідуального навчально-дослідного завдання. Підсумковий контроль: письмовий іспит.
Пререквізити	Курс «Диференціальна психологія» базується на знаннях студентів з курсів «Загальна психологія» (розділи «Вступ до психології» та «Особистість»), «Психодіагностика», «Експериментальна психологія», «Основи психологічної практики», достатніх для сприйняття категоріального апарату, вироблення фахових умінь та навичок.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, практичні заняття, інтерактивні методи навчання: групова робота, ділові ігри, дискусії, мозковий штурм, колаборативне навчання
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер, дошка.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: • семінарські заняття: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50: - Індивідуальне навчально-дослідне завдання: "Дослідження індивідуально-типологічних особливостей людини" за заданим набором діагностичних методів – 15 балів - Проміжний контроль – 20 балів

	- Активність на заняттях, конспектування додаткової літератури – 15 балів • екзамен: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. Іспит проводиться у формі тестів. Підсумкова максимальна кількість балів 100. **Академічна доброчесність при виконанні письмових робіт**: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Відвідання занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. П**олітика виставлення балів.** Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до іспиту.	1. Предмет диференціальної психології. В. Штерн про предмет і завдання диференційної психології. 2. Становлення диференціальної психології як науки. Передумови розвитку диференціальної психології. 3. Перші наукові дослідження індивідуальних відмінностей (Ф. Бессель, В. Вундт, Ф. Гальтон). 4. Диференційна психофізіологія як галузь диференціальної психології. 5. Три світові традиції у розвитку диференціальної психології: європейська, американська, російська. 6. Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології. 7. Напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном. 8. Методи дослідження індивідуальних відмінностей у диференціальній психології.

	9. Індивідуальність як інтегральне поняття диференціальної психології. 10. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності. Риса, диспозиція, тип. 11. Структура індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Є. Голубєвою. 12. Роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності. 13. Біогенетичні, соціогенетичні та двофакторні теорії формування індивідуальності. Культурно-історичний підхід Л.Виготського. 14. Сучасне розуміння спадковості та середовища. 15. Теорія екологічних систем Урі Бронфенбреннера. 16. Біологічні передумови формування індивідуальних відмінностей. 17. Етно-культурні та соціально-економічні фактори формування індивідуальних відмінностей. 18. Статеві і вікові закономірності прояву індивідуальних відмінностей. 19. Теорії статево-рольової соціалізації. 20. Історія вчення про темперамент – походження та значення темпераменту 21. Гуморальні теорії темпераменту. 22. Формальний опис класичної типології І. Кантом: темпераменти діяльності та темпераменти почуттів. 23. Енергетична теорія темпераменту В. Вундта. 24. Конституційні теорії темпераменту: К. Сіго, Е. Кречмера, У. Шелдона. 25. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим. 26. Дослідження типів нервової системи у дітей А. Г. Івановим – Смоленським. 27. Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Нєбиліцина. 28. Структура темпераментних властивостей та 12-мірна класифікація властивостей нервової системи за В. Д. Нєбиліциним. 29. Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту. 30. Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим. 31. Регуляторна теорія темпераменту Я. Стреляу. 32. Факторні дослідження темпераменту. Дослідження Г. Хейманса і Е. Вірсми. 33. Типологія темпераменту Р. Ле Сенна. 34. Фактори темпераменту за Дж. Гілфордом, К. Лоуелл, Л. Терстоном. 35. Факторне дослідження темпераменту Г.Ю. Айзенком. Співставлення моделей Е. Кречмера та К. Г. Юнга. 36. Стильовий підхід до розуміння темпераменту: дослідження А. Томаса і С. Чес, М. Ротбарт, А. Басса і Р. Пломіна, Дж. Кейгена. 37. Сучасні уявлення про темперамент. 38. Поняття про характер та риси характеру. 39. Історія вчення про характер (фізіогномічна теорія, френологічні теорія, псевдонаукові теорії характеру).

	40. Співвідношення понять темпераменту, характеру і особистості. 41. Психологічні типи за К. Г. Юнгом. Поняття про екстраверсію та інтроверсію: установка свідомості та несвідомого. 42. Психічні функції: мислення, почуття, відчуття, інтуїція. 43. Характеристика психологічних типів: мисленнєвих, почуттєвих, відчуттєвих, інтуїтивних. 44. Поняття характеру у психоаналітичній традиції. Психоаналітична класифікація характерів Н. Мак-Вільямс. 45. Поняття про акцентуації характеру. 46. Типи акцентуацій темпераменту та характеру за К. Леонгардом. 47. Класифікація психопатій та акцентуацій характеру підлітків А. Є Лічко. 48. Два підходи у вивченні здібностей: особистісно-діяльнісний та функціонально-генетичний. 49. Здібності, обдарованість, талант, геніальність. 50. Загальні та спеціальні здібності. 51. Уявлення про інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності в інтелекті. 52. Музичні здібності, їх структура. Типологія музичного сприйняття. Функціональна симетрія-асиметрія півкуль у музикантів. Особистісні особливості музикантів. 53. Математичні здібності та їх структура. 54. Мовні здібності та їх типи: комунікативно-мовний та когнітивно-лінгвістичний.. 55. Здібності до образно-творчої діяльності. 56. Дитяче сприйняття як передумова обдарованості до образно-творчого мистецтва. 57. Поняття про стиль діяльності. Стиль діяльності і здібності. 58. Стиль та ефективність діяльності. 59. Класифікації стилів діяльності. 60. Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів. 61. Поняття долаючої поведінки, стилі коупінгу. 62. Стилі керівництва, зв'язок з особистісними якостями. 63. Стилі спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.
Опитування	Анкету зворотного зв’язку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Додаток Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1 тиждень/ 2 год	**Вступ до диференціальної психології.** Диференціальна психологія в системі наук та галузей психології	Дискусія, групова робота.	1. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с. 2. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с. 3. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология / С. К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2003. – 280 с.	Опрацювання літератури, 4 год	
2-3 тиждень/ 4 год	**Тема1. Диференціальна психологія як наука.** Поняття, предмет і завдання диференціальної психології. Історія розвитку диференціальної психології. Методи дослідження індивідуальних відмінностей психіки людини.	Лекція, дискусія групова робота.	1.Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2.Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с. 3.Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и	Опрацювання літератури, 4 год	

			американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с. 4. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология / С. К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2003. – 280 с. 5.		
4-5 тиждень/ 4 год	**Тема 2. Природа і розвиток індивідуальних відмінностей психіки.** Поняття індивідуальності. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності. Риса, диспозиція, тип. Структура індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Є. Голубєвою. Взаємодія спадковості і середовища. Біологічні та соціальні передумови формування індивідуальних відмінностей. Статеві і вікові закономірності прояву індивідуальних відмінностей.	Лекція, дебати, робота в групах.	1. Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2. Ахвердова О. А. Дифференциальная психология: теоретические и прикладне аспекты исследования интегральной индивидуальности / О. А. Ахвердова, Н. Н. Волоскова, Т. В. Белах. – СПб.: Речь, 2204. – 168 с. 3. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с. 4. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с. 5. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В. С. Мерлин. – М., 1986.	Опрацювання літератури 4 год	

			6. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология / С. К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2003. – 280 с. 7. Палій А. А. Диференціальна психологія / А. А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 429 с.		
6-7 тиждень/ 4 год	**Тема 3. Диференціальна психологія темпераменту.** Поняття темпераменту та його походження. Гуморальні теорії темпераменту (Гіпократ, Аристотель. І.Кант, П.Лесгафт). Конституційні теорії темпераменту (К.Сіго, Е.Кречмер, В.Шелдон, К.Конрад). Теорія типів особистості К.Юнга.	Лекція, робота в групах	1. Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2. Ахвердова О. А. Дифференциальная психология: теоретические и прикладне аспекты исследования интегральной индивидуальности / О. А. Ахвердова, Н. Н. Волоскова, Т. В. Белах. – СПб.: Речь, 2204. – 168 с. 3. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с. 4. Кречмер Э. Строение тела и характер / Перевод с неметкого Г. Я. Тартаковского . – М.: Педагогика–Пресс, 1995. – 608 с. 5. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских,	Опрацювання літератури, 5 год	

			российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с.		
8-9 тиждень/ 4 год	**Тема 3. Диференціальна психологія темпераменту** (*продовження*). Факторні теорії темпераменту (С.Берт, Г. Хейманс та Є. Вірсме, Дж.Гілфорд, К. Ловел, Л. Терстоун). Теорія темпераменту Г.Айзенка. Фізіологічні теорії темпераменту (І.Павлов, В.Мерлін, А.Іванов-Смоленський), школа диференціальної психофізіології (Б. Теплов, В.Небиліцин). Регулятивна теорія темпераменту Я.Стреляу. Інтегративний підхід В.Русалова. Темперамент як стиль поведінки. Сучасні уявлення про темперамент.	Лекція, робота в малих групах, дискусія	1. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В. С. Мерлин. – М., 1986. 2. Нартова-Бочавер С. К. Дифференциальная психология / С. К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2003. – 280 с. 3. Палій А. А. Диференціальна психологія / А. А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 429 с. 4. Психология индивидуальных различий: Тексты / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – М.: МГУ, 1982. – 320 с. 5. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии / Пер. с польского В. Н. Поруса. – М.: Прогресс, 1982. – 230 с.	Опрацювання наукової літератури, 5 год	
10-11 тиждень/ 4 год	**Тема 4. Диференціальна психологія характеру.** Поняття про характер та риси характеру. Історія вчення про характер Співвідношення темпераменту і	Лекція, робота в малих групах, дискусія	1. Леонгард К. Акцентуированные личности / *Перевод* с немецкого В. М. Лещинской . – К.: Вища школа, 1989. 2. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков /	Опрацювання рекомендованої літератури, 5 год Виконання індивідуального завдання, 25 год	

	характеру. Поняття характеру у психоаналітичній традиції Акцентуації характеру. Типології акцентуацій характеру К.Леонгарда та О.Лічко. Методи дослідження характеру.		А. Е. Личко // Психология индивидуальных различий. Тексты / Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – С. 288-318. 3. Рыбалко Е. Ф. Возрастная и дифференциальная психология. – Л.: Издательство Ленинградского ун-та, 1990. – 256 с. 4.Юнг К.- Г. Психологические типы / Перевод с немецкого С. Лорие. – М.: Университетская книга: ООО "Фирма-издательство АСТ", 1998. – 716 с		
12-13 тиждень/ 4 год	**Тема 5. Диференціальна психологія здібностей.** Поняття про здібності та природа здібностей. Види здібностей. Інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності в інтелекті. Музичні, математичні, мовні, художні здібності. Емоційні здібності людини. Поняття емоційного інтелекту. Рівні розвитку здібностей.	Лекція, робота в малих групах, дискусія	1. Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2. Голубева Э. А. Способности. Личность. Индивидуальность / Э. А. Голубева. – Дубна: Феникс, 2005. – 512 с. 3. Дружинин В. Н. Психология общих спосібностей / В. Н. Дружинин. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 368 с. 4. Романовська Л. І. Диференційна психологія / Л. І. Романовська, Л. О. Подкоритова. – Л.: Новий Світ. – 2008. – 235 с. 5. Чернов Д. Н. **Дифференциальная психология**: табл., схемы и основные понятия /	Опрацювання рекомендованої літератури, 4 год	

			Д. Н. Чернов. – Москва: Экономика и финансы, 2006. – 103 с.		
14-15 тиждень/ 4 год	**Тема 6. Індивідуальні особливості діяльності.** Поняття про стиль діяльності. Стиль діяльності і здібності. Стиль та ефективність діяльності. Класифікації стилів діяльності. Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів. Стилі керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стилі спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.	Лекція, робота в малих групах, дискусія	1. Анастази А. Дифференциальная психология: Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. Д. Гурьева и др. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 742 с. 2. Ахвердова О. А. Дифференциальная психология: теоретические и прикладне аспекты исследования интегральной индивидуальности / О. А. Ахвердова, Н. Н. Волоскова, Т. В. Белах. – СПб.: Речь, 2204. – 168 с. 3. Ильин Е. П. Дифференциальная психофизиология / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 464 с. 4. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с. 5. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, 4 Год	